

Кой е Лудвиг фон Мизес?

Когато през 1973 г. [Лудвиг Хайнрих Едлер фон Мизес](#) умира в Ню Йорк на 92 г., “*Ню Йорк Таймс*” не публикува некролог на първа страница. Но индивидуалната свобода губи един от най-големите си защитници.

Мизес е роден през 1881 г. в Лемберг, Австро-Унгария, в семейството на преуспял инженер. На 19 години се записва в университета на Виена, а на 27 завършва доктората си. Там той учи в интелектуалната традиция на [Карл Менгер](#) и [Ойген фон Бьом-Баверк](#).

Първата му голяма публикация е *Теория на парите и кредита* (1912). Мизес за пръв път подробно аргументира тезата, че паричната инфлация преразпределя богатство от спестителите и работещите към банките и правителството.

Но Мизес показва и как паричната инфлация създава грешни стимули за участниците на пазара, следствие от което са бизнес циклите в икономиката. В противовес на мнозина, той обяснява как паричната политика на правителства всъщност създава рецесии, а не ги преодолява. Още в началото на 20-те години той предсказва Голямата депресия от 1929 г.

Но Първата световна война носи нова интелектуална атмосфера. Войната слага край на златния стандарт и свободата на пазара. Като главен икономически съветник на Търговската палата, Мизес успява с усилията си да предотврати хиперинфлацията, която след войната поразява другата победена страна – Германия.

Мизес се противопоставя на набиращата подкрепа идея за създаване на планово стопанство без свободен пазар и частна собственост. В *Социализмът* (1922) той доказва невъзможността за ефективно разпределение на ресурсите без частна собственост върху средствата за производство. Първата социалистическа държава в света още не е завършила колективизацията, когато Мизес предсказва колапса на плановата икономика.

Когато хората се приемат за неодушевени предмети, тогава икономиката започва да прилича на физика. Мизес оспорва пренасянето на методологията на естествените науки към изследването на обществените отношения. Той ясно определя икономиката като наука за човешкото действие на индивиди със собствена свободна воля. Всичко това той обобщава в може би най-известния си труд – *Човешкото действие* (1949).

След Втората световна война Мизес живее в САЩ. Той успява да получи само място като гостуващ професор в New York Graduate School of Business. Мизес не доживява да види интереса към идеите му, който идва след спечелването на Нобеловата награда от Фридрих фон Хайек през 1974 г. Но резултатът от усилията му се вижда дори приживе. Учениците му Вилхелм Рьопке и Лудвиг Ерхард връщат Германия към свободата на пазара и сътворяват “икономическото чудо”. Личният му приятел Луиджи Еинауди като президент на Италия възпира комунизма в страната. Във Франция ученикът му Жак Рюф – съветник на Шарл де Гол – води борбата за стабилна парична единица и свободен пазар.

На страниците на ИЗИ вече имахте възможност да прочетете статията на Мизес [“Инфлацията”](#). Сега публикуваме с малки съкращения и **“Опит върху печалбата и загубата”**.

Приятно четене!